

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 403/2014-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. októbra 2014 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť M. Z., zastúpeného advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Národného oslobodenia 25, Bernolákovo, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 Tos 93/2013 zo 14. augusta 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Z. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 Tos 93/2013 zo 14. augusta 2013 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 Tos 93/2013 zo 14. augusta 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. M. Z. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 331,15 € (slovom tristotridsaťjeden eur a pätnásť centov), ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný

vyplatiť na účet advokáta Mgr. Vladimíra Šárnika, Národného oslobodenia 25, Bernolákovo, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. V zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 403/2014-12 z 13. augusta 2014 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal sťažnosť M. Z. (ďalej len „sťažovateľ“), na ďalšie konanie pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Tos 93/2013 zo 14. augusta 2013 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že 11. februára 2013 podal sťažovateľ na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) návrh na povolenie obnovy konania vo veci vedenej pod sp. zn. 1 T 131/2006, v ktorej bol odsúdený pre trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 2 písm. b) a c) zákona č. 140/191 Zb. Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „starý Trestný zákon“) a pre trestný čin ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 217 písm. b) starého Trestného zákona. Za tieto skutky bol sťažovateľovi uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov a 5 mesiacov, pričom výška trestu bola určená na základe tzv. asperačnej zásady vyjadrenej v § 35 ods. 2 starého Trestného zákona.

Sťažovateľ v návrhu na obnovu konania poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 (ďalej len „nález ústavného súdu“), ktorým bola asperačná zásada vyjadrená v § 41 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona účinného od 1. januára 2006 (ďalej len „nový Trestný zákon“), resp. jej časť vyhlásená za protiústavnú, a následne konštatoval, že dôsledok uvedeného nálezu, a síce strata účinnosti časti právneho predpisu, sa považuje za „skutočnosť súdu skôr neznámu“ a v spojení s § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde je dôvodom povolenia obnovy konania podľa Trestného poriadku.

Návrh sťažovateľa na obnovu konania bol uznesením okresného súdu sp. zn. 4 Nt 7/2013 zo 16. mája 2013 (ďalej len „uznesenie okresného súdu zo 16. mája 2013“) zamietnutý. Sťažovateľ proti tomuto uzneseniu okresného súdu podal sťažnosť, ktorú krajský súd napadnutým uznesením zamietol. V odôvodnení svojho uznesenia krajský súd uviedol, že okresný súd postupoval správne, keď návrh sťažovateľa na obnovu konania zamietol z dôvodu, že nezistil dôvody obnovy konania podľa § 394 Trestného poriadku, a to preto, že nález ústavného súdu sa týka len § 41 ods. 2 nového Trestného zákona, pričom sa netýka § 35 ods. 2 starého Trestného zákona, pretože tento stratil účinnosť 1. januára 2006 a nemožno svojvoľne rozširovať záväznú výrokovú časť nálezu ústavného súdu. Navyše, krajský súd skonštatoval, že aj keby pripustil extenzívny výklad nálezu ústavného súdu, aj tak „vo svetle všetkých prejednávaných skutočností pôvodného konania uložený trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov 5 mesiacov spĺňa všetky kritéria kladené na individualizáciu trestu ako i s prihliadnutím na jednotlivé okolnosti prípadu a pomery páchatel'a a jeho práva na spravodlivý trest“.

Na základe uvedeného je podľa sťažovateľa potrebné považovať napadnuté uznesenie krajského súdu za nezákonné a protiústavné, pretože ním došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy.

Sťažovateľ následne v sťažnosti poukázal na to, že v praxi nastávajú dve situácie:

„1) Osoba, ktorá bola odsúdená za spáchanie dvoch trestných činov dvoma rôznymi skutkami (z ktorých aspoň jeden je zločinom) a ktoré spáchala po 01.01.2006. Bude jej uložený trest s použitím ust. 41 ods. 2 zák. č. 300/2005 Z. z... Táto osoba má v zmysle ust. § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. nárok na obnovu konania.

2) Osoba B je odsúdená za spáchanie dvoch trestných činov dvoma rôznymi skutkami (z ktorých aspoň jeden je zločinom) a ktoré spáchala pred 01.01.2006. Bude jej uložený trest s použitím ust. 35 ods. 2 zák. č. 140/1961 Zb... Táto osoba nemá pri použití doslovného výkladu ust. § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. nárok na obnovu konania. To je aj prípad sťažovateľa.“

Ďalej sťažovateľ poukazuje na to, že «Teleológia ust. § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. však dopadá aj na prípad sťažovateľa. Obidva prípady majú rovnaký teleologický základ a preto neexistuje žiaden rozumný dôvod, prečo by tieto prípady mali byť posudzované odlišne. Týmto je daná otvorená teleologická medzera v zákone, čím je narušená hodnotová bezrozpornosť právneho poriadku.

Táto medzera v zákone vznikla v dôsledku rekodifikácie trestného práva zákonom č. 300/2005 Z. z. účinného od 01.01.2006 a nálezom ÚS zo dňa 28. októbra 2012. Ust. § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. bolo do právneho poriadku SR zavedené zákonom č. 293/1995 Z. z. zo dňa 16.11.1995. Preto je potrebné konštatovať, že ide o medzeru následnú, pretože neexistovala v čase prijatia zákona č. 293/1995 Z. z., ale vznikla neskôr v dôsledku zmeny právneho poriadku. Tým pádom ide aj o medzeru nevedomú, teda zákonodarcom nezamýšľanú. Ani z dôvodovej správy k ust. § 41b zák. č. 38/1993 Z. z. nevyplýva, že by chcel zákonodarcia rozlišovať medzi vyššie uvedenými prípadmi: „§ 41 b/ upravuje právne následky nálezom o nesúlade právneho predpisu pre právoplatné rozsudky, vydané v trestnom konaní na základe právneho predpisu, dotknutého nálezom a pre ostatné právoplatné rozhodnutia a nadobudnuté práva a povinnosti, ktoré boli vydané na základe takéhoto právneho predpisu.“

Vzniknutú medzeru v zákone je podľa názoru sťažovateľa možné „uzatvoriť“ jedine analogickou aplikáciou ust. § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. aj na prípady odsúdenia na základe tzv. asperačnej zásady vyjadrenej v zák. č. 140/1961 Zb. V tejto súvislosti dávam do pozornosti, že by išlo o analogickú aplikáciu právnej normy procesného práva, kde je

na rozdiel od hmotného trestného práva prípustná. Navyiac, nepripustnosť analógie v trestnom práve slúži na ochranu obvineného, bolo by však absurdné, ak by sme nepripustili použitie analógie v prospech obvineného, resp. v tomto prípade odsúdeného.

V obnovenom konaní by sa uplatnil čl. 50 ods. 6 Ústavy SR a § 2 ods. 1 zák. č. 300/2005 Z. z., ktoré určujú časovú pôsobnosť trestného zákona a ktoré prikazujú retroaktivitu zákona priaznivú pre páchatel'a. To umožňuje rozhodnúť v prospech páchatel'a na základe zmeny zákona vyvolanej nálezom ÚS, aj keď k nej došlo po spáchaní trestného činu a po odsúdení jeho páchatel'a. Sťažovateľ tak môže v prípadnom obnovenom konaní reálne dosiahnuť, aby mu bol uložený nižší trest, ako v pôvodnom konaní, kde bola na jeho prípad aplikovaná asperačná zásada v znení, ktoré nie je v súlade s Ústavou SR. Je potrebné zdôrazniť skutočnosť, že v pôvodnom konaní bol sťažovateľovi uložený trest pri dolnej hranici asperačnou zásadou upravenej trestnej sadzby. Práve sprísnenie dolnej sadzby za použitia asperačnej zásady bolo nálezom ÚS vyhlásené za nesúladne s Ústavou SR.».

Podľa sťažovateľa všeobecné súdy v jeho prípade „uprednostnili formálnu spravodlivosť pred spravodlivosťou materiálnou, dôsledkom čoho je skutočnosť, že osobám odsúdeným na základe asperačnej zásady vyjadrenej v jednom právnom predpise bude obnova konania povolená, avšak osobám odsúdeným na základe úplne rovnakej asperačnej zásady vyjadrenej v inom právnom predpise, obnova konania povolená nebude. Súčasťou princípu materiálneho právneho štátu, ktorý je vyjadrený v čl. 1 ods. 1 Ústavy SR je princíp rovnosti a zákazu diskriminácie, čo znamená, že skutkovo zhodné prípady je nutné posudzovať rovnako, resp. v skutkovo zhodných prípadoch nesmie byť jednej osobe neodôvodnene priznaných menej práv ako inej.“.

Na základe uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vydal nález, v ktorom vysloví:

„1. Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 14. 08. 2013, sp. zn. 1Tos/93/2013 porušil základné práva M. Z. zaručené v čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 Ústavy.

2. *Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 14. 08. 2013, sp. zn. 1Tos/93/2013 sa zrušuje.*

3. *Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť náhradu trov konania M. Z. na účet jeho právneho zástupcu...“*

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci vyjadril predseda krajského súdu podaním sp. zn. Spr. 3449/14 z 5. septembra 2014, v ktorom s poukazom na závery krajského súdu uvedené v odôvodnení napadnutého uznesenia v podstatnom uviedol:

«V čase rozhodovania tunajšieho súdu, t.j. 14. 08. 2013 nebolo ešte prijaté stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR Tpj 44/2013 zo dňa 26. 11. 2013, z ktorého vyplýva, že nález Ústavného súdu SR, právny predpis, jeho časť, alebo niektoré ustanovenie, nie je v súlade s ústavou, nemôže byť novou skutočnosťou súdu, skôr neznámou, v zmysle ustanovenia § 394 ods. 1 Tr. por., a tým len jednou z podmienok obnovy konania. V prípade zmeny právneho stavu, teda zmeny zákonných podkladov posudzovania trestnosti činu a ukladania trestu v dôsledku nálezu ústavného súdu, ak bol z tohto dôvodu podaný návrh na obnovu konania, je dôvodom obnovy konania „ex lege“, t. j. je na základe ustanovenia § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, v znení neskorších predpisov.

V tomto ustanovení je konštatované splnenie podmienok obnovy konania, avšak len v prípade, ak v preskúvanom súdnom rozhodnutí boli použité s ústavou nesúladné ustanovenia. V ustanovení § 41b ods. 1 vyššie citovaného zákona je výslovný odkaz len na právny predpis, na základe ktorého súd v trestnom konaní vydal rozsudok.

Problematika povolenia obnovy konania pri ukladaní trestu za použitia ustanovenia § 35 ods. 2 Tr. zák. bola aj predmetom zasadnutia trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý navrhol prijať stanovisko v znení: Rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, v znení neskorších predpisov vyvoláva vyhlásenie Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 zo dňa 28. 11. 2012 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (k vyhláseniu došlo 21. 12. 2012) vo vzťahu k § 41 ods. 2 Tr. zák., je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodit' i vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 vety

prvej, za bodkočiarkou Tr. zák. v znení zákona č. 171/2003 Z. z. účinného od 01. 09. 2003 do 31. 12. 2005, ktoré stanovisko však bolo pre názorovú nezhodu stiahnuté z rokovania.

Záverom senát tunajšieho súdu poukázal aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. III. ÚS 208/2014 zo dňa 25. marca 2014, v ktorom Ústavný súd Slovenskej republiky zastáva názor, že povoľovaním obnovy konania „ex offo“ by došlo k nadbytočnému, formálnemu a neúčelnému prehodnocovaniu právoplatných rozhodnutí v trestných veciach, ktoré by boli na základe návrhov odsúdených bez ďalšieho preskúmané, napriek tomu, že už v konaní o obnove konania je zo všetkých okolností zrejmé, že obnovenie konania nemôže pre odsúdeného privodiť iný, resp. priaznivejší výsledok.»

Právny zástupca sťažovateľa k uvedenému vyjadreniu krajského súdu z 5. septembra 2014 vo svojom stanovisku z 25. septembra 2014 uviedol:

„K vyjadreniu Krajského súdu v Bratislave zo dňa 05. 09. 2014 uvádzam, že ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, ako aj tomuto rozhodnutiu predchádzajúce rozhodnutie Okresného súdu Bratislava II, boli založené na doslovnej aplikácii ust. § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z.

Nesprávnosť doslovnej aplikácie predmetného zákonného ustanovenia zjavne vnímala aj časť sudcov Najvyššieho súdu SR, nenašla sa však zhoda pre prijatie zjednocovacieho stanoviska.

Uvedená otázka však má ústavnoprávny presah vyžadujúci posúdenie dôsledkov rozhodnutia Ústavného súdu SR vo veci ústavnosti právneho predpisu. Výklad účinkov takéhoto rozhodnutia je preto hlavne úlohou Ústavného súdu SR, čo je z procesného hľadiska možné iba v konaní o individuálnej ústavnej sťažnosti.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Predmetom sťažnosti, ktorú ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 403/2014-12 z 13. augusta 2014 prijal vo vymedzenom rozsahu na ďalšie konanie, bolo posúdenie

napadnutého rozhodnutia krajského súdu vo vzťahu k splneniu podmienok obnovy konania, prihliadajúc pritom na závery nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, ktorý bol publikovaný v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 21. decembra 2012 pod č. 428/2012 a ktorým ústavný súd rozhodol, že v § 41 ods. 2 nového Trestného zákona slová v texte za bodkočiarkou „*súd uloží páchatel'ovi trest nad 1/2 takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody*“ nie sú v súlade s ústavou, vrátane posúdenia tej právnej otázky, či je možné právne závery vyplývajúce z predmetného nálezu ústavného súdu vzťahovať aj na podmienky starého Trestného zákona a či ich mal krajský súd zohľadniť v rámci svojej rozhodovacej činnosti pri posudzovaní splnenia podmienok obnovy konania v sťažovateľovej trestnej veci.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma.

Z pohľadu ústavnoprávneho teda treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva (m. m. I. ÚS 331/09, I. ÚS 316/2011). Inými slovami, v prípadoch posudzovania individuálnych sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je úlohou ústavného súdu preskúmavať príslušné právne predpisy a prax *in abstracto*, ale obmedziť sa, nakoľko je to len možné, na posúdenie konkrétneho prípadu na účely zistenia,

či spôsob, akým boli uvedené predpisy aplikované alebo sa dotkli sťažovateľa, viedol k porušeniu ústavy a príslušných medzinárodných zmlúv.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Ústavný súd nálezom sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 rozhodol, že v § 41 ods. 2 nového Trestného zákona slová v texte za bodkočiarkou „*súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody*“ nie sú v súlade s čl. 1 ústavy.

Podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť v zmysle čl. 125 ústavy, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

Podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

Podľa § 35 ods. 2 starého Trestného zákona ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu a pri obzvlášť nebezpečnom recidivistovi o jednu

polovicu; súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Horná hranica zvýšenej trestnej sadzby nesmie prevyšovať pätnásť rokov. Pri ukladaní výnimočného trestu odňatia slobody nad pätnásť do dvadsiatich piatich rokov nesmie horná hranica zvýšenej trestnej sadzby odňatia slobody prevyšovať dvadsaťpäť rokov. Popri treste odňatia slobody možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak by jeho uloženie bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov.

Podľa § 35 ods. 3 starého Trestného zákona súd uloží súhrnný trest podľa zásad uvedených v odsekoch 1 a 2, keď odsudzuje páchatel'a za trestný čin, ktorý spáchal skôr, ako bol súdom prvého stupňa vyhlásený odsudzujúci rozsudok za iný jeho trestný čin. Spolu s uložením súhrnného trestu súd zruší výrok o treste uloženom páchatel'ovi skorším rozsudkom, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad. Súhrnný trest nesmie byť miernejší ako trest uložený skorším rozsudkom. V rámci súhrnného trestu musí súd vysloviť trest straty čestných titulov a vyznamenaní, straty vojenskej hodnosti, prepadnutia majetku alebo prepadnutia veci, ak taký trest bol vyslovený už skorším rozsudkom.

Podľa § 41 ods. 2 nového Trestného zákona v znení do vyhlásenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu; súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Horná hranica zvýšenej trestnej sadzby nesmie prevyšovať dvadsaťpäť rokov a pri mladistvých trestnú sadzbu uvedenú v § 117 ods. 1 alebo 3. Popri treste odňatia slobody možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak by jeho uloženie bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 1 T 131/06 z 22. júna 2007 v spojení s napadnutým uznesením krajského súdu právoplatne uznaný vinným z trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 2 písm. b) starého Trestného zákona a z trestného činu ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 217 písm. b) starého Trestného

zákona, za čo mu bol podľa § 215 ods. 2 a § 35 ods. 2 starého Trestného zákona, ktorý bol pre neho priaznivejší ako nový Trestný zákon, uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere osem rokov a päť mesiacov. V predmetnej veci išlo o dva trestné činy spáchané úmyselne dvoma skutkami, pričom súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci pri ukladaní úhrnného trestu odňatia slobody po použití asperačnej zásady vychádzali z upravenej trestnej sadzby osem rokov a dva mesiace až trinásť rokov a štyri mesiace.

Je teda nepochybné, že sťažovateľovi bol uložený trest odňatia slobody za použitia asperačnej zásady, aplikáciou ktorej sa zvýšila tak horná, ako aj dolná hranica + do úvahy prichádzajúcej trestnej sadzby. Práve v dôsledku nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 podal sťažovateľ na okresnom súde návrh na povolenie obnovy konania, ktorý bol uznesením tohto súdu sp. zn. 4 Nt 7/2013 zo 16. mája 2013 zamietnutý. Krajský súd v rámci konania o sťažnosti sťažovateľa napadnutým uznesením (uznesenie sp. zn. 1 Tos 93/2013 zo 14. augusta 2013) uvedenú sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu zo 16. mája 2013 zamietol. Postup všeobecných súdov pri zhodnotení podmienok obnovy konania bol totožný v tom ohľade, že trest, ktorý bol sťažovateľovi právoplatne uložený v pôvodnom konaní, zhodnotili ako taký, ktorý nie je v zrejmom nepomere k závažnosti činu, k pomerom páchatel'a a účelu trestu, t. j. uvedený trest podľa týchto súdov spĺňa všetky kritériá kladené na individualizáciu trestu. Oba súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci dospeli k rovnakému právnomu názoru o dôsledkoch nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 ako podmienky obnovy konania vo vzťahu k asperačnej zásade vyplývajúcej z § 35 ods. 2 starého Trestného zákona. Podľa názoru krajského súdu predostretého v napadnutom uznesení *„nález Ústavného súdu PL. 106/2011 zo dňa 28. 11. 2012, publikovaný v Zbierke zákonov SR pod č. 428/2012 (čiastka 104) dňa 21. 12. 2012 sa týka len ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. účinného od 01. 01. 2006, pričom sa netýka ustanovenia § 35 ods. 2 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005, keďže uvedená zákonná norma dňom 31. 12. 2005 stratila účinnosť v zmysle § 439 bod 2 Tr. zák. účinného od 01. 01. 2006. V tomto kontexte sťažnostný súd, v názorovej zhode so súdom prvého stupňa uvádza, že súd nemôže svojvoľne upravovať a aplikovať rozhodnutie Ústavného súdu na rozsudky uložené podľa zásady uvedenej v § 35 ods. 2 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005. Išlo by o neprípustné rozširovanie záväznej výrokovej časti rozhodnutia Ústavného súdu SR.“*

Z uvedeného je zrejmé, že v čase, keď krajský súd v sťažnostnom konaní svojím napadnutým rozhodnutím zamietol návrh sťažovateľa na obnovu konania, celý jemu právoplatne uložený trest odňatia slobody nemohol byť ním vykonaný.

Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. IV. ÚS 186/07, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06), z ktorej okrem iného vyplýva, že „v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.“ (II. ÚS 148/06, IV. ÚS 186/07). Ústavný súd pri posudzovaní konkrétnych prípadov nesmie opomíňať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07).

Pojem svojvôle možno aplikovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s princípom spravodlivosti alebo ho urobí v inom než v zákonom ustanovenom a právnom myslení či konsenzuálne akceptovanom význame alebo bez bližších nerozpoznateľných kritérií. Označené porušenie niektorej z noriem jednoduchého práva v dôsledku svojvôle alebo v dôsledku interpretácie, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, mohlo byť spôsobilé zasiahnuť do označených základných práv sťažovateľa.

Ústavný súd vo svojom zjednocujúcom stanovisku sp. zn. PLz. ÚS 2/2014 zo 7. mája 2014 konštatoval: „Bod II stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013, ktoré súvisí s aplikáciou nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. decembra 2012 (nález o asperačnej zásade), zabezpečuje dotknutým fyzickým osobám plnohodnotnú ochranu ich základných práv a slobôd, a preto je v plnom rozsahu aplikovateľné nielen

v konaniach pred všeobecnými súdmi, ale aj v konaniach pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.“ Aj v nadväznosti na prezentované právne závery ústavný súd vo svojich nálezhoch sp. zn. I. ÚS 123/2014, sp. zn. IV. ÚS 99/2014 a sp. zn. IV. ÚS 110/2014 ustálil otázku posudzovania návrhov na obnovu konania v prospech sťažovateľov s prihliadnutím na splnenie predovšetkým dvoch podmienok, a to nevykonanie celého právoplatne uloženého trestu odňatia slobody a odsúdenie sťažovateľa ako páchatel'a trestnej činnosti na trest odňatia slobody s použitím asperačnej zásady, teda uloženie trestu odňatia slobody v rámci asperačnou zásadou zvýšenej nielen hornej, ale aj dolnej hranice trestnej sadzby, ktorá je spravidla tou hranicou, v ktorej sa aj k uloženiu výšky trestu odňatia slobody pristúpi. Splnenie týchto podmienok konštatuje ústavný súd aj v prípade sťažovateľa.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. K výkladu právnych predpisov v generálnej rovine ústavný súd už judikoval, že „Výklad právneho predpisu nesmie obmedzovať, resp. brániť v reálnom uplatnení základného práva. Medzera v právnej úprave nemôže mať za následok porušenie základného práva sťažovateľa garantovaného v ústave. V takomto prípade je potrebné použiť taký výklad, ktorý by základné právo nielenže neporušoval, ale naopak, garantoval“ (II. ÚS 31/04), pričom vo vzťahu k aplikácii čl. 152 ods. 4 ústavy uviedol, že „V situácii, keď právnu normu možno vysvetľovať dvomi spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 ústavy a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4)“ (PL. ÚS 15/1998), ako aj konštatoval, že „všeobecné výkladové pravidlo uvedené v čl. 152 ods. 4 ústavy je možné uplatniť iba u všeobecne záväzných právnych predpisov s právnou silou nižšou ako ústava sama“ (I. ÚS 30/1999). Článkom 152 ods. 4 ústavy sa vytvára právny základ pre pravidlo „Zákony sa vysvetľujú pomocou ústavy. Ústava sa nevysvetľuje pomocou zákonov s výnimkou vzťahov, v ktorých ústava výslovne odkazuje na podrobnejšiu úpravu zákonom.“ (Ústava Slovenskej republiky – komentár, druhé prepracované vydanie, február 2007, Ján Drgonec, s. 1143).

Z porovnania znenia § 35 ods. 2 starého Trestného zákona a znenia § 41 ods. 2 Trestného zákona je zrejmé, že aj starý Trestný zákon účinný od 1. januára 2006 poznal ustanovenie o asperačnej zásade, ktorá ako právne pravidlo bola prevzatá z predošlej právnej úpravy. Z dôvodu totožnosti uvedeného inštitútu v oboch porovnávaných právnych úpravách je možné vyvodiť, že ak by bol daný návrh na začatie konania pred ústavným súdom za účinnosti právnej úpravy podľa starého Trestného zákona, dospel by ústavný súd k rovnakým východiskovým úvahám, ako to bolo v prípade neskoršej právnej úpravy, teda podľa nového Trestného zákona účinného od 1. januára 2006. Krajský súd mal postupujúc podľa čl. 152 ods. 4 ústavy interpretovať obsah nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vo vzťahu k účelu asperačnej zásady ako takej, ktorý je vyjadrený predovšetkým v sprísnených podmienkach trestania páchatel'ov trestných činov.

Ústavný súd konštatuje, že oba súde v pôvodnom konaní uložili sťažovateľovi trest odňatia slobody s použitím náveta časti asperačnej zásady týkajúcej sa ukladania úhrnného trestu podľa § 35 ods. 2 starého Trestného zákona, pričom nemožno bez akýchkoľvek pochybností vylúčiť, že v prípade nepostupovania podľa § 35 ods. 2 starého Trestného zákona (ekvivalentne k podmienkam nového Trestného zákona podľa § 41 ods. 2 textu za bodkočiarkou, pozn.) by všeobecné súde uložili iný, pre sťažovateľa priaznivejší trest. Keďže krajský súd v napadnutom rozhodnutí už uvedené skutočnosti nezohľadnil, porušil sťažovateľove práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd dospel k záveru, že v predmetnom prípade došlo k porušeniu sťažovateľovho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, a preto nepovažoval v predmetnej veci za potrebné a účelné preskúmať aj porušenie ďalšieho sťažovateľom označeného základného práva zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak to je možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie. Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu. Na základe konštatovania porušenia ústavnosti v danej veci v dôsledku vyslovenia porušenia základných práv sťažovateľa ústavný súd uznesenie krajského súdu sp. zn. 1 Tos 93/2013 zo 14. augusta 2013 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na nové konanie.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa vyčíslenú úhradu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 260,32 € (odmena za dva úkony právnej služby 2 x 130,16 €) a 15,62 € (režijný paušál 2 x 7,81 €) spolu v celkovej sume 275,94 €, ktorá bola následne zvýšená o 20 % daň z pridanej hodnoty

(55,19 €), pričom celkovo odmena za právne zastupovanie sťažovateľa predstavuje sumu 331,15 €. S ohľadom na skutočnosť, že podanie sťažovateľa z 25. septembra 2014 (stanovisko k vyjadreniu krajského súdu z 5. septembra 2014) neobsahovalo žiadne právne relevantné skutočnosti týkajúce sa merita veci, ústavný súd za uvedený úkon právnej služby odmenu nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2014